Komentár k prezentácií pre rodičov predškolákov

Ešte pred niekoľkými rokmi ste si možno predstavovali, aké to bude, keď budete mať dieťa. Potom prišlo bábätko, ktoré potrebovalo takmer neustálu starostlivosť. A dnes? Dnes máte doma predškoláka. Človiečika s vlastným názorom, s kostrbatou, ale vlastnou predstavou o živote a presvedčivými argumentami prečo práve dnes nemusí ísť spať.

Je to veľká zmena. Dieťa za tých niekoľko rokov prešlo obrovský kus cesty. Naučilo sa rozprávať, chodiť, premýšľať, nadväzovať vzťahy, riešiť malé problémy a postupne sa osamostatňovať.

A stále sa učí. Nielen vtedy, keď sedí pri stole a niekto mu zadá úlohu. Učí sa pri hre, pri rozhovore, pri pozorovaní dospelých, pri spoločných činnostiach aj pri vlastných pokusoch a omyloch.

Dôležitú úlohu zohráva tak rodina ako aj materská škola. V MŠ sa edukácia uskutočňuje plánovane, prostredníctvom vzdelávacích činností podľa ŠkVP. V rodine sa veci dejú spontánne, prirodzene, v každodennom živote. A práve o tom by som Vám chcela dnes porozprávať. Nie o tom, ako doma vytvoriť druhú MŠ, ale ako využiť bežné situácie na podporu vývinu dieťaťa.

Pretože niekedy má väčšiu hodnotu spoločné krájanie ovocia ako ďalší pracovný list. A niekedy sa dieťa naučí viac po ceste do obchodu než pri polhodinovom vysvetľovaní, čo je vpravo a čo vľavo.

Postupne si prejdeme jednotlivé vzdelávacie oblasti a ku každej si ukážeme, čo všetko sa dá robiť aj doma.

Začneme oblasťou, ktorá nás prakticky sprevádza po celý deň – jazyk a komunikácia.

Rozvoj reči nie je len o správnej výslovnosti. Zahŕňa slovnú zásobu, porozumenie, schopnosť vyjadriť vlastné myšlienky, vytvárať vety, rozprávať príbeh, ale aj počúvať a viesť rozhovor.

Napríklad pri nákupe. Namiesto otázky: „Chceš jablko alebo banán?“ môžeme rozhovor trochu rozšíriť: „ Ktoré ovocie by sme si dnes mohli kúpiť? Čím sa líši jablko od hrušky? Čo by sa z neho dalo pripraviť?“

Pri prechádzke sa môžeme hrať na slovných detektívov. Hľadať slová, ktoré sa začínajú na rovnakú hlásku, vymýšľame rýmy alebo slová opačného významu. Napríklad: Čo je opakom slova veselý? Alebo čo je opakom slova hladný? Je možné byť zároveň sýty aj hladný? Čo znamená, ak sa povie, že niekto má hlavu v oblakoch?

Peknou aktivitou je aj vymýšľanie príbehov. Začneme jednou vetou, napríklad: „ Jedného rána sa na našom balkóne objavil malý, zelený drak...“ A dieťa pokračuje. Nemusí to mať logiku, ani šťastný koniec. Hlavne, že dieťa premýšľa, tvorí a vyjadruje sa.

Môžete skúsiť rozprávanie podľa obrázkov, dokončovanie príbehov, hádanie predmetov podľa opisu, čokoľvek, dôležité je len jedno – rozprávajme sa s deťmi. Nielen vydávajme pokyny:“ Obuj sa, umy si ruky, zjedz, obleč sa, ponáhľaj sa“ Skúsme si nájsť čas aj na skutočný rozhovor.

Čítanie kníh by malo byť prirodzenou súčasťou rodinného života. Niekedy stačí pár strán, rozhovor o ilustrácii alebo otázka: „Čo myslíš, ako to bude pokračovať? Nechajte dieťa prerozprávať rozprávku, ktorú ste mu večer čítali. A že hlavný hrdina sa v jeho podaní vyberie úplne inam? To vôbec nevadí.

Nezabúdajme ani na počúvanie. Dieťa potrebuje zažiť, že ho dospelý naozaj počúva. Nie popri varení, telefonovaní a pozeraní do mobilu, ale s plnou pozornosťou. Pýtajte sa otázky, na ktoré sa nedá

odpovedať áno, nie. Namiesto „Páčilo sa ti dnes v škôlke?“ skúste: „ Čo ťa dnes najviac rozosmialo?“ alebo „ Čo zaujímavé si dnes objavil?“

Matematika a práca s informáciami

Matematika je nielen počítanie. Je to predovšetkým premýšľanie, porovnávanie, hľadanie súvislostí, riešenie problémov a orientácia v priestore.

Dobrá správa je, že matematiku máme doma prakticky všade.

Pri prestieraní stola dieťa zisťuje, koľko ľudí bude obedovať a koľko tanierov potrebuje. Pri pečení porovnáva množstvo surovín, počíta lyžice, odhaduje, čoho je viac, čoho je menej.

Pri triedení hračiek rozdeľuje predmety podľa farby, veľkosti, tvaru alebo iného spoločného znaku.

Môžeme sa zahrať aj na obchod. Dieťa nakupuje, predáva, počíta predmety, porovnáva ceny a premýšľa, či má dosť peňazí na to, čo si chce kúpiť.

Občas dieťa odvážte a odmerajte. Inokedy sa spýtajte: Koľko krokov je od dverí po gauč? Ako rozdelíme 4 jahody dvom deťom? A ako jedno jabĺčko pre celú rodinu?, alebo: Ktorá cesta je kratšia?

Veľmi vhodné sú spoločenské hry – človeče, domino, pexeso, jednoduché kartové hry. Dieťa sa učí počítať, dodržiavať pravidlá, plánovať, sústrediť sa a prijímať výsledok.

Tu sa na chvíľu zastavím pri prehrávaní. Je to príležitosť naučiť sa, že nie vždy môžeme vyhrať a že pravidlá platia pre všetkých. Možno poznáte situáciu, keď sa pri spoločenskej hre dieťaťu nedarí a zrazu sa objaví veľmi kreatívne pravidlo, podľa ktorého vlastne vyhralo. Samozrejme nie je potrebné dieťa zakaždým nechať vyhrať. Život mu to neskôr tiež nebude vždy umožňovať.

Pri matematike je dôležité aj zdôvodňovanie. Nepýtajme sa iba na výsledok, ale aj na to, ako k nemu dieťa dospelo. Niekedy je totiž zaujímavejšie počúvať detské uvažovanie než samotnú odpoveď.

Ďalšou oblasťou je Človek a príroda.

Deti sú prirodzene zvedavé. Neustále niečo skúmajú, pozorujú a pýtajú sa. Prečo prší? Prečo je mesiac niekedy okrúhly a niekedy ako kosáčik? Kam zmizli vtáky? Prečo sa listy na jeseň menia?

A my, dospelí, máme niekedy tendenciu odpovedať rýchlo, prípadne otázku ukončiť: Lebo to tak je.

Nemusíme mať vždy pripravenú správnu odpoveď a pokojne môžeme povedať: „ To je zaujímavá otázka, poďme zistiť, ako to je.“

Využívajme prírodu ako veľkú učebňu. Na prechádzke pozorujme stromy, rastliny, hmyz, vtáky, počasie, zmeny ročných období.

Doma si môžeme zasadiť fazuľku do pohára s vatou a pozorovať, čo sa s ňou bude diať. Môžeme skúmať, čo pláva na vode a čo klesá ku dnu, ktoré predmety priťahuje magnet, alebo ako sa rozpúšťa cukor vo vode.

Výbornou pomôckou je obyčajná lupa. Zrazu aj obyčajný kamienok, list alebo mravec predstavujú celý nový svet. Môžeme si vytvoriť malú prírodovednú zbierku. Kamienky, šišky, listy, mušle, rôzne plody.

Dôležité je však budovať aj rešpekt k prírode. Nie iba hovoriť, že sa nepatrí v parku trhať kvety a odhadzovať odpadky, ale ukazovať im to vlastným správaním. Môžete spolu polievať kvety, starať sa o rastliny, prikrmovať vtáky vhodným krmivom alebo pozorovať život v záhrade.

A ešte jedna vec: Nechajme deti občas zašpiniť sa. Blato, piesok, voda a hlina sú pre ne výborným materiálom na skúmanie. Nie všetko sa musí robiť v čistom oblečení.

V oblasti **Človek a spoločnosť** sa dostávame k tomu, ako dieťa funguje medzi ľuďmi.

Učí sa pravidlám spoločenského správania, zdvorilosti, rešpektu, spolupráci, ale aj tomu, že každý človek môže mať iný názor a iné potreby.

Dieťa sa to učí predovšetkým pozorovaním nás, dospelých.

Môžeme mu stokrát hovoriť, aby sa pozdravilo, poďakovalo a poprosilo, ale ak nás samotných nevidí tieto slová používať, účinok bude oveľa menší.

Veľmi dôležité je aj pomenovávanie emócií. Dieťa potrebuje postupne pochopiť, čo prežíva, prečo sa tak cíti a ako môže na svoje emócie reagovať.

Nie je potrebné zakazovať mu hnevať sa. Hnev je prirodzená emócia. Potrebuje sa však naučiť, ako s ním naložiť. Môže byť nahnevané, ale nesmie ublížiť inému.

Rovnako dôležité je učiť deti čakať. Čakať, kým na ne príde rad, kým sa dokončí hra, kým sa niekto vyjadrí. V dnešnom svete okamžitých odpovedí a rýchlych podnetov je to celkom užitočná schopnosť.

A čo samostatnosť? Nechajme deti riešiť primerané problémy. Ak si nevedia postaviť vežu, nemusíme im ju okamžite postaviť my. Ak sa nevedia dohodnúť s kamarátom, nemusíme vždy rozhodnúť za nich. Niekedy stačí položiť otázku: Ako by sa to dalo vyriešiť, aby ste boli spokojní obaja?

Deti majú tiež výbornú pamäť na to, čo dospelí povedia, najmä keď sa nám niečo práve nehodí. Preto by sme mali byť opatrní pri rôznych vysvetleniach a výhovorkách. Dieťa si ich veľmi rýchle osvojí a použije v situácii, v ktorej by vám ani nenapadlo.

Človek a svet práce

Táto oblasť býva veľmi vďačná – deti môžu pracovať s rôznymi materiálmi, nástrojmi, pracovnými postupmi. Ruku na srdce: Koľkí z vás už niekedy povedali dieťaťu: „Nechaj, ja to urobím, bude to rýchlejšie“? Pravdepodobne väčšina z nás. Samozrejme, niekedy sa ponáhľame, ale ak budeme stále všetko robiť za deti, oberieme ich o množstvo príležitostí.

Zapojme ich do bežných domácich prác. Ak dieťa prejaví záujem pomôcť, skúsme ho neodmietnuť len preto, že výsledok nebude dokonalý. Ak chce zametať, nemusíme mu vysvetľovať, že po ňom budeme musieť pozametať ešte raz. Ak chce pomôcť pri varení, počítajme s tým, že kuchyňa bude vyzerať na chvíľu trochu inak.

Pretože práve takto sa dieťa učí.

Dôležitá je aj samostatnosť v sebaobslužných činnostiach. Predškolák by mal postupne zvládnuť obliekanie, obúvanie, zapínanie gombíkov a zipsov, hygienu, jedenie aj starostlivosť o svoje veci. Nemusí to byť vždy rýchle ani dokonalé. Ak sa dieťa oblieka 10 minút, neznamená to, že je nešikovné. Potrebuje iba viac času zozačiatku.

Keď sa ráno ponáhľate, môžete mu pomôcť. Ale ak máte možnosť, doprajte mu priestor, aby si veci vyskúšalo samo.

Umenie a kultúra

Umenie a kultúra sú oblasti, v ktorých môžu deti prejavovať svoju fantáziu, tvorivosť a emócie Deti rady kreslia, maľujú, modelujú, spievajú, tancujú a hrajú sa na rôzne postavy.

Ponúknite deťom výtvarné materiály - stačí papier, farbičky, nožnice, lepidlo a trochu priestoru. Nie iba maľovanky, v ktorých je úlohou nevybočiť z predkreslenej línie. Dovoľme im kresliť podľa vlastnej predstavy. Pýtajme sa, čo vytvorili, čo ich k tomu viedlo a aký príbeh sa za obrázkom skrýva. Možno nakreslia rodinu, v ktorej bude mať ocko šesť nôh a mama tri hlavy. Nemusíme to hneď opravovať. Radšej sa spýtajme, prečo to tak nakreslili.

Hudbu môžeme zaradiť do každodenného života. Spievajme si v aute, pri varení, tancujme doma, vymýšľajme vlastné pesničky a rytmizujme slová.

A nezabúdajme ani na kultúrne zážitky. Navštevujme knižnice, výstavy, divadlá, koncerty alebo múzeá. Nemusíme vždy vysvetľovať všetko, čo vidíme. Stačí sa rozprávať o tom, čo sa dieťaťu páči, čo ho zaujalo a čo si všimlo.

Pri kreslení a tvorení si deti zároveň precvičujú prsty a ruky, čo je dôležité aj pre neskoršie písanie. Môžu modelovať, trhať papier, strihať, navliekať koráliky, skladať drobné predmety alebo kresliť rôznymi druhmi písadiel.

Nie je potrebné nútiť ich do písania písmen a číslic. Dôležité je, aby mali dostatok príležitostí rozvíjať jemnú motoriku a správne návyky pri práci s rôznymi pomôckami a aby mali z tejto činnosti radosť.

Zdravie a pohyb

Pohyb je pre deti samozrejmý. Musia behať, skákať, liezť, hádzať, chytať, udržiavať rovnováhu a skúšať svoje možnosti.

Nie je potrebné z každého dieťaťa vychovať športovca, dôležité je vytvorenie pozitívneho vzťahu k pohybu. Chodievajme na prechádzky, bicyklujme sa, plávajme, tancujme, hrajme sa na ihrisku, skáčme cez švihadlo, hádžme si loptu.

Aj cesta do škôlky môže byť príležitosťou na pohybovú hru. Skúsme kráčať ako obri, poskakovať ako žabky, prejsť po čiare ako povrazolezec alebo preskakovať imaginárne mláky.

Pobyt vonku je veľmi dôležitý a nemusí byť vždy ideálne počasie. Ako sa hovorí, neexistuje zlé počasie, iba nevhodné oblečenie. Samozrejme, s rozumom a s ohľadom na aktuálne podmienky.

Okrem pohybu je dôležitý aj spánok, pravidelný režim, pestrá strava a celková pohoda dieťaťa.

Nezabúdajme ani na správne držanie tela a rozvoj koordinácie. Deti môžu chodiť po obrubníku, preskakovať prekážky, hádzať loptičky do koša...no doprajme im aj oddych. Nemusia mať každý deň naplánovaný program od rána do večera. Aj chvíľa, keď sa dieťa len tak hrá, pozoruje alebo premýšľa, má svoju hodnotu. Dôležitá je duševná pohoda a pocit bezpečia. Dieťa potrebuje vedieť, že má pri sebe ľudí, na ktorých sa môže spoľahnúť.

Záver

Keď sa dnes pozriete na svoje dieťa, možno sa vám ani nechce veriť, ako rýchlo vyrástlo. Nedávno ste ho učili chodiť, rozprávať, držať lyžičku a dnes s vami dokáže hovoriť o veciach, nad ktorými niekedy sami žasnete. A čoskoro príde ďalšia zmena – škola.

Dieťa je trochu zvláštny projekt. Investujeme doň čas, energiu, lásku, občas aj posledné nervy. A nemáme stanovený výsledok ani termín odovzdania. Užívajte si to. Lebo raz príde obdobie, keď už nebudú chcieť, aby ste im čítali, vyberali oblečenie či sprevádzali ich na každom kroku. Preto sa zbytočne netrápte porovnávaním svojich detí s ostatnými a prežívajte radosť z ich malých i väčších pokrokov. Prajem vám to.